

Het Bower-manuscript

Algemene informatie

In de Bodleian Library in Oxford bevindt zich een Indiaas boek, dat het Bower-manuscript wordt genoemd. Dit boek heeft de vorm van een *pothī*¹. Zo'n *pothī* ziet er anders uit dan een boek zoals wij dat kennen. Het bestaat uit een stapel beschreven ovaalvormige palmladeren of stukken berkenbast, afgedekt met twee plankjes aan voor- en achterkant en bijeengehouden door een koordje dat door (speciaal daarvoor aangebrachte) gaatjes in de bladeren en plankjes geregen is². In het geval van het Bower-manuscript is gebruik gemaakt van berkenbast.

Het boek waarover we hier spreken is eigenlijk een verzameling van twee manuscripten. Er is een groot manuscript, dat zes verschillende teksten bevat die elk door een eigen paginering worden onderscheiden, en een klein manuscript dat uit één tekst bestaat. De afmetingen van de bladeren van het grote manuscript zijn groter dan die van het kleine. Bovendien is de kwaliteit van de berkenbast verschillend: het materiaal van het kleine manuscript is veel beter dan dat van het grote.

Herkomst en tijd van ontstaan

Het manuscript is geschreven in het klooster van Qum Turā. Dit in de rots uitgehouwen klooster lag dicht bij de handelsplaats Kuqa aan de oude Zijderoute. Deze plaats ligt nu in Xinjiang (ook wel genoemd: Oost Toerkestan), de meest westelijk provincie van China.

Hoernle, de man die als eerste een studie van het manuscript maakte (zie onder), veronderstelde op basis van het schrift dat het manuscript dateerde van eind 4^e of begin 5^e eeuw AD. Op basis van later onderzoek veronderstellen wetenschappers nu evenwel dat het geschreven is in de eerste helft van de 6^e eeuw AD. De teksten zelf zijn ongetwijfeld ouder en de eerste van de teksten (met daarin het knoflooktraktaat) gaat mogelijk terug tot circa 350 AD.

Eigenaar

Het manuscript heeft vrijwel zeker toebehoord aan een oude Boeddhistische monnik met de naam Yaśomitra (*mooie vriend*). Zijn naam wordt genoemd in de teksten VI en VII. Zo eindigt tekst VI met de volgende verzen:

Eerbied aan de principes van kwaad en goed, die uiteengezet zijn door
Brahma; laten zij het welzijn van Yaśomitra waarborgen! Svāhā³
Mogen zij hem redden van alle angsten, alle problemen, alle verleidingen en
verlokkingen, alle koortsen, alle ziekten, alle toevallen, alle vergiften!

¹ Het Indiase woord *pothī* heeft zich ontwikkeld uit het Sanskriet woord voor boek: *pustaka*.

² Gezien de vorm en de afmetingen van de bladzijden van dit soort boeken is het oorspronkelijke schrijfmateriaal ongetwijfeld het palmsblad geweest. Later kwam daar ook berkenbast bij en nog later (waarschijnlijk in de tijd dat de Mohammedanen zich in India vestigden) wordt ook papier gebruikt.

³ De betekenis van dit woord is 'Moge er heil op rusten'. Het is vergelijkbaar met het christelijke 'Amen'.

En in tekst VII lezen we:

Oh, Ānanda, met deze beroemde Mājūrī-bezweering⁴, die de koningin is van de toverkunst en die geopenbaard is door Tathāgata⁵, zal ik invloed uitoefenen op de veiligheid van Yaśomitra, op zijn beveiliging, verdediging, genezing, bescherming, vermindering van klachten en herstel (...)

Het is mogelijk dat ook de teksten I t/m V zijn naam hebben bevat, maar die naam zal dan, zoals gebruikelijk, in de slotgedeelten hebben gestaan en die zijn helaas verloren zijn gegaan.

In een aan Yaśomitra gewijde stoepa, dichtbij het klooster, was het manuscript ondergebracht en daar heeft het meer dan duizend jaar gelegen⁶. Toen de stoepa tot een ruïne was geworden, hebben plaatselijke lieden in de oude stoepa naar schatten gezocht en daarbij heeft men dit manuscript gevonden.

Ontdekking van het manuscript

In 1888 reisde een jonge Schot met zijn handelswaar door de bergen van Karakorum in het noorden van Kasjmir⁷. Toen hij zijn tent voor de nacht had opgezet, werd hij op brute wijze vermoord door een Afghaanse bandiet⁸. Toen dit bekend werd, wilden de Britse autoriteiten voor eens en altijd duidelijk maken dat een Brits onderdaan niet ongestraft kon worden vermoord.

In die tijd (het was inmiddels 1890) bevond luitenant Hamilton Bower zich tijdens een jacht in Xinjiang en hij kreeg de opdracht de crimineel op te sporen en aan het gerecht over te dragen. Het werd voor Bower een lange en zware achtervolging door de Himalaya en het westelijke deel van de Gobiwoestijn. Toen hij tijdens zijn tocht in Kuqa verbleef, kwam er een man bij zijn tent langs die hem een oude manuscript te koop aanbood. Het was kort daarvoor in een geruïneerde stoepa buiten de stad gevonden. Bower kocht het voor een gering bedrag.

Toen hij terug was in India, ging hij ermee naar kolonel Waterhouse, de voorzitter van de Asian Society of Bengal. De secretaris van deze Society, de filoloog Hoernle, was op dat moment met verlof in Engeland. Toen deze terug was en het manuscript in handen kreeg, zag hij ogenblikkelijk het grote belang ervan en hij is meteen begonnen met de ontcijfering van de teksten en met het voorbereiden van een editie. Het eerste deel daarvan verscheen in 1893, het laatste deel in 1909.

Bower kreeg het manuscript in 1898 terug en heeft het na zijn terugkeer in Engeland verkocht aan de Bodleian Library in Oxford, waar het vandaag de dag nog steeds aanwezig is.

⁴ De *Mājūrī-bezweering* is een toverformule tegen slangenbeten en andere soorten onheil. Het woord *mājūra* (m) of *mājūrī* (f) is de benaming van de *pauw*, die traditioneel als de grote vijand van de slang wordt gezien.

⁵ Letterlijk betekent het woord *tathāgata* 'hij die gaat op dezelfde wijze (als de Boeddha)'. Soms wordt ook de Boeddha zelf met dit woord aangeduid.

⁶ Boeddhisten richten een stoepa (monument) op ter nagedachtenis aan een groot leraar. Vaak is bij de stoepa een levensboom geplant en in de stoepa bevinden zich heilige voorwerpen die aan de leraar hebben toebehoord. De stoepa is een symbool voor de verlichte geest van de meester.

⁷ De naam van de man was Andrew Dalgliesh.

⁸ Met de naam Dad Mohamed.

De vondst van het Bower-manuscript zorgde voor grote opwindning. Er werden vele expedities naar Xinjiang gestuurd om het hele gebied af te zoeken naar nog meer manuscripten. En er zijn er inderdaad nog meer ontdekt.

De inhoud

Het Bower-manuscript is, zoals we hebben gezien, niet één geheel, maar een verzameling teksten, die oorspronkelijk in twee manuscripten waren ondergebracht. Het totaal aantal folio's waaruit het manuscript nu - in zijn gehavende staat - bestaat is eenenvijftig.

Het manuscript bevat zeven verhandelingen: drie vrij uitgebreide medische, ayurvedische teksten (I, II en III), twee teksten over waarzeggen met behulp van dobbelstenen (IV en V) en twee teksten met bezweringen, o.a. tegen slangenbeten (VI en VII).

De schrijvers

Aan het Bower-manuscript hebben vier schrijvers gewerkt. Drie van hen zullen boeddhistische monniken zijn geweest uit Kasjmir of Udyāna (in het noordoosten van het huidige Pakistan), die hun eigen berkenbast hadden meegenomen.

De vierde, de schrijver van het tweede 'boekje', heeft een ander soort berkenbast gebruikt. We weten niet of dit schrijfmateriaal al in het klooster aanwezig was of dat hij er op een andere wijze aan is gekomen. Gezien het feit dat ook hij de naam van de vermoedelijke eigenaar in zijn tekst vermeldt, lijkt het voor de hand te liggen dat deze tekst in hetzelfde klooster is geschreven als het werk van de andere drie schrijvers.

Schrijver A heeft het leeuwendeel van het schrijfwerk voor zijn rekening genomen.

Hij heeft de teksten I, II en III geschreven, de drie medische teksten, in totaal meer dan 40 folio's, die evenwel niet allemaal bewaard zijn gebleven. Zijn werk eindigt enigszins abrupt na een formule van pillen.

In een andere hand (mogelijk die van schrijver C) is er een slotzin achteraan geschreven, die zo ongeveer betekent: "Dit was het. Amen."

Schrijver A is de enige die in het klassieke Sanskriet heeft geschreven.

De andere schrijvers hebben een meer populaire vorm van het Sanskriet gebruikt.

Schrijver B heeft tekst IV geschreven en is daarmee begonnen op de achterkant van het laatste blad van tekst III. Hij wist dus blijkbaar dat schrijver A niet door zou gaan met tekst III. De conclusie dat schrijver A ernstig ziek is geworden of is overleden, ligt voor de hand. Deze tweede schrijver heeft een verhandeling over waarzeggerij met dobbelstenen aan het berkenbast toevertrouwd, waarvoor hij ongeveer 5 folio's nodig heeft gehad.

Schrijver C heeft de teksten V en VII geschreven. Ook hij heeft een verhandeling over waarzeggerij met behulp van dobbelstenen geschreven (een ander werk dan dat van schrijver B) en dat werd tekst V. Van deze tekst zijn helaas maar 6 folio's bewaard gebleven. Het zullen er oorspronkelijk waarschijnlijk ruim 30 zijn geweest. Daarna heeft deze schrijver zijn krachten gewijd aan een toverformule met daarin een slangenbezweering, de huidige tekst VII, waarvan slechts 2 bladen zijn bewaard. Deze

gehavende tekst VII is uiteindelijk achter het werk van schrijver D terecht gekomen.

Schrijver D heeft tekst VI voor zijn rekening genomen, een compleet overgeleverd verhaal rond een slangenbezwinging, dat vier folio's in beslag neemt. Hij heeft daarvoor, zoals reeds gezegd, een ander soort berkenbast gebruikt. We weten niet of hij in dezelfde tijd als de andere schrijvers heeft gewerkt, of eerder of later.

De ayurvedische teksten

De medische verhandelingen in het Bower-manuscript vertonen overeenkomst met passages uit werken van Caraka en andere medische auteurs. Blijkbaar was men dus in de regio Xinjiang in de 6^e eeuw al op de hoogte van de ayurvedische kennis uit India. De teksten bevatten evenwel ook veel formules die niet uit andere werken bekend zijn. In die zin zijn vooral het knoflooktractaat uit tekst I en tekst II, een *Formularium* met de naam Nāvanītaka, voor de ayurvedisch geneeskundige interessant.

Tekst I

De eerste tekst opent met een traktaat over de mythische herkomst en het gebruik van knoflook (43 verzen). Deze *Ode aan de knoflook*, zoals ik de tekst heb gedoopt, staat op zichzelf, ook in die zin dat in de andere ayurvedische literatuur wel de knoflook besproken wordt, maar nergens op deze wijze.

Na deze monografie over de knoflook wordt een aantal heel diverse onderwerpen behandeld (88 verzen): opmerkingen over de spijsvertering, een aantal farmaceutische aanwijzingen, recepten voor ooglotions en gezichtsmaskers, aanwijzingen voor het verkrijgen en behouden van gezond haar etc. Het lijkt alsof de schrijver allerlei losse opmerkingen en formules achter het knoflooktractaat aan heeft geplakt. Dit deel breekt abrupt af na het vijfde folio.

Omdat ik het knoflooktractaat als het meest boeiende deel van het Bower-manuscript beschouw, geef ik een ruimhartige bloemlezing uit dit tekstgedeelte⁹.

[Ode aan de knoflook!]

[De heilige bergtop]

Om!¹⁰ Er is een [boven alles] uitstekende bergtop die bedekt is met een oneindige hoeveelheid edelstenen¹¹. Het is de woonplaats van groepen goddelijke wijzen en heiligen, van centaurs¹², slangmensen, geesten en tovenaars. Deze heilige bergtop, die omhoog rijst tot het niveau van de hoogste hemelen, is een geliefde verblijfplaats van de goden. (1) (...)

Deze berg, waar de aarde in direct contact staat met de hemelen, wordt voortdurend bezocht door groepen wijzen, vergezeld door hun vele volgelingen. Deze laatsten dragen in hun handen aanmaakhoutjes [voor het offervuur], heilig gras, vruchten, water en bloemen. En in de lommerrijke plaatsen worden de takken van de bomen aangeraakt door hemelse nimfen die op zoek zijn naar bloemen. (3)

Daar laten de kostbare maanstenen zelfs overdag hun koude water overvloedig stromen ten behoeve van de vorming van Himalaya kristallen. [Dit geschiedt] onder invloed van de straling van de maan, de heer van de sterren, die permanent rust aan één zijde van de kroon van de in elkaar gedraaide haarlokken van de drie-ogige Śiva¹³. (4) (...)

[De wijze mannen]

Op die berg (...) wonen de volgende verlichte wijzen¹⁴: (7)

⁹ De vertaling van de Sanskriettekst is van mijn hand.

¹⁰ Het woord *OM* is in betekenis te vergelijken met het door de christenen gebruikte woord *Amen*. Volgens de Hindoes is het de eerste klank die is ontstaan. Dit 'heilige' woord is aan het begin van een zin een aandachtstrekkertje in de zin van 'Luister'. Tevens duidt het aan dat wat volgt, berust op waarheid.

¹¹ Vrijwel zeker wordt hier bedoeld op de berg *Meru*, de meest heilige bergtop in de Himalaya (en de heiligste berg in de hele wereld voor Hindoes, Boeddhisten en voor vele anderen).

¹² Een centaur is half mens en half paard.

¹³ Men zegt dat maanstenen alleen 's nachts, dus onder invloed van de maan, water afscheiden. Omdat de maan constant aanwezig is op deze bergtop, rustend in de haarlokken van Śiva, kunnen de maanstenen hier zelfs overdag water afscheiden.

¹⁴ De in het volgende vers genoemde wijzen zijn alle bekende medici geweest.

Ātreya, Hārīta, Parāśara, Bhela, Garga, Śāmbavya, Suśruta, Vasiṣṭha, Karāla and Kāpya. Honderden keren hebben zij hier samen rondgelopen, nieuwsgierig naar de smaken, eigenschappen, vormen, potenties en namen van alle medicinale planten. (8)

[Suśruta ontdekt de knoflook en vraagt om informatie]

Suśruta zag [een plant] met bleekgroene bladeren en witte bollen. De bladeren hadden een donkerblauwe glans als van een saffier en de bollen waren zo doorschijnend wit als de jasmijnbloem, als kristal, als de witte lotus, als de manestralen, als de schelp of als mica. Suśruta, wiens nieuwsgierigheid was gewekt, ging naar de wijze koning van Varanasi, [zijn leermeester Dhanvantari, en vroeg hem] wat dit in 's hemelsnaam was. De heilige man antwoordde hem als volgt: (9)

[De herkomst van de knoflook]

In vroeger tijden heeft de leider van de duivelen zelf van de drank van de onsterfelijkheid gedronken, die was ontstaan door het karnen [van de wateren]¹⁵. Toen heeft heer Viṣṇu zijn hoofd afgeslagen. (10)

Er bleef [een stuk] slokdarm aan dat afgeslagen hoofd vastzitten. En de druppels [van de nectar] die daaruit vielen, heeft de aarde als voedsel gebruikt om de knoflook hier te laten groeien. (11)

[Waarom de brahmanen geen knoflook eten]

En daarom eten de brahmanen geen knoflook, omdat de plant afkomstig is van iets dat in contact stond met een lichaam¹⁶. De geleerden die de boeken [daarover] bestudeerd hebben, zeggen dat de onaangename geur in feite ook dit als oorzaak heeft. (12)

[De naam van de knoflook]

Ze hebben deze plant *raśūna* (betekenis: één smaak missend) genoemd omdat hij [van de zes smaken] de zoute smaak mist. Gewone mensen gebruiken evenwel de naam *lasuna* (knoflook). Waarom [verder] te spreken over de vele benamingen van de plant in de lokale talen? Luister liever naar de smaken, eigenschappen en potenties, want die zijn van belang voor het gebruik. (13)

[De eigenschappen van de knoflook]

De knoflook wordt zowel in smaak als in vertering scherp geacht, maar in de vertering is hij daarnaast ook zoet. Hij is licht te verteren en tegelijkertijd door zijn geur heel moeilijk verteerbaar. Hij is verwarmend van potentie en is vermaard als een afrodisiacum. (14)

[De invloed van de knoflook op de dosha's en op agni]

De belangrijkste wijzen hebben verklaard dat de knoflook door zijn zure, hete en olieachtige aard de kracht van de wind (vāta) teniet kan doen. Hij kan de gal (pitta) tot rust brengen omdat hij zoet en bitter is en vanwege zijn sappigheid. En hij kan de kracht van het slijm (kapha) overwinnen vanwege zijn hitte, scherpte en pikantheid. Hij is [door de Schepper] bedoeld om de ontregelingen van de drie lichaamsvochten weer in balans te brengen, zodat hij alle ziekten kan genezen. (15)

¹⁵ Dit vers refereert aan een incident tijdens het ontstaan van de wereld. Door het karnen van de oceaan ontstond de nectar (*amṛta*) die garant stond voor onsterfelijkheid. De goden en de duivels vochten om het bezit van deze drank. God Viṣṇu wist, in de vorm van een wondermooie vrouw, de duivels af te leiden en de drank aan de goden te geven. De leider van de duivels mengde zich evenwel onder de goden en dronk van de nectar. Viṣṇu merkte dit en slingerde zijn zonneshijf naar hem toe, waarmee hij hem onthoofdde. Daarop namen de goden de nectar mee naar de hemelen.

¹⁶ En nog wel dat van een duivel! Vāgbhaṣa zegt dat er expliciet bij in zijn *Astāṅga Hṛdayam*, deel VI, hfdst. 39, vers 112a. In vertaling: *De brahmanen eten hem niet omdat hij ontstaan is uit het lichaam van een duivel.*

En de knoflook kan zelfs de lucht (vāta) overwinnen die in de botten is gegaan en er wordt gezegd dat hij [daar] ook het slijm (kapha) kan verminderen als dat [tenminste] nog niet zo lang verhoogd is¹⁷. Hij kan het spijsverteringsvuur in belangrijke mate stimuleren en wordt beschouwd als een uitstekend tonicum voor de vitale kracht en de uitstraling. (16)

[Het knoflookfestival]

Welnu: hier wordt nu het knoflookfestival beschreven, wanneer gelukkige mensen genieten van verschillende soorten wijn, vlees, ghee, gerst en tarwe. Het festival vindt plaats gedurende de winter¹⁸ en de lentemaanden *Madhu* and *Mādhava*¹⁹. (17) (...)

Men moet dan slingers van dikke bollen knoflook maken en ze ophangen aan de voorkanten van het huis en aan de toegangspoorten en aan de deuren van de paviljoens op het dak. En op het erf zal men rituelen houden [ter ere van de knoflook]. En men zal de bedienden van het huis knoflookslingers laten dragen. Zo behoren de mensen het festival, dat *Svalpovama* (= het onvergelijkbare) wordt genoemd, te vieren. (19)

Na deze uitvoerige inleiding volgen dan de recepten:

[Het eerste recept: knoflooksap]

Welnu: Iemand die een reinigingskuur heeft ondergaan, die helemaal schoon is, die eer heeft bewezen aan de goden, de priesters en het vuur²⁰, kan [daarna] op een astrologisch gunstige dag starten met het drinken van vers uitgeperst knoflooksap, gezeefd door een doek²¹. (20)

De patiënt kan een kop (= 200 ml.), een halve kop of anderhalve kop drinken of zelfs nog meer, want er staat hier geen vastgestelde hoeveelheid voor. De hoeveelheid is afhankelijk van de mate van ontregeling van de lichaamsvloeistoffen (do□a's) die de ziekten veroorzaakt hebben. (21) (...)

Als het knoflooksap verteerd is, zal iemand die gewend is aan melk, in melk gekookte rijst geserveerd krijgen, of bouillon van het vlees van dieren die op de steppen leven; of hij zal bediend worden met lekkere linzensoep met vet daarin. Hij moet dit eenmaal per dag nemen in een bescheiden hoeveelheid. (24) (...)

Iemand die deze drank gebruikt, mag daarbij beslist geen kandisuiker eten en ook geen ongekookt water drinken. Hij moet constant op zijn hoede zijn voor spijsverteringsproblemen; en hij moet het niet [maar] een paar dagen nemen. (27)

[Het tweede recept: uitgeperste knoflook]

Het volgende: Pers goede, verse knoflookbollen en voeg een gelijke hoeveelheid ghee toe. Roer de twee ingrediënten met een grote lepel in een botervat goed door elkaar. (28)

Men moet [dit] 's ochtends eten gedurende 10 dagen of langer met een gelijke hoeveelheid bilva (vrucht van de *Aegle marmelos*). En als dat verteerd is, moet

¹⁷ In vers 15 is al over het kalmeren van het slijm (kapha) in algemene zin gesproken. Ik ga er daarom van uit dat hier bedoeld wordt de lucht en het slijm in de botten. Door slijm in de botten en gewrichten ontstaat er o.a. bewegingsbeperking, jeuk, zwelling en oedeem.

¹⁸ De winter omvat de twee seizoenen 'winter' en 'vorstperiode'. De eerste periode beslaat de periode van half november tot half januari, de tweede die van half januari tot half maart.

¹⁹ Het lenteseizoen (van twee maanden) beslaat de periode van half maart tot half mei.

²⁰ Het vuur (oftewel de vuurgod Agni) brengt de verbinding tot stand tussen de mens en de godenwereld.

²¹ En daardoor zonder stukjes knoflook erin. Ook Vāgbha□a spreekt in zijn *Astāṅga Hṛdayam* over het door een doek filteren van het knoflooksap.

men het dieet volgen dat in het recept van het knoflooksap [hierboven] beschreven is. (29)

Deze twee recepten die ik heb beschreven, zijn de belangrijkste. En tot degene die geen van beide recepten wil gebruiken, [zeg ik]: Luister [dan] naar andere recepten van mij. (30)

[Het derde recept: een knoflookgerecht]

Verwijder het vuil van de knoflookbollen, zodat ze zo wit glanzen als schelpen. Je kunt ze in ghee en olie tezamen klaarmaken met [daarbij] gerst, gefermenteerde rijstdrank en azijn. Je kunt ze bereiden zoals je soep en vlees klaarmaakt, met mungbonen, vermengd met groene groenten, specerijen en het geurige donkere zout. Je kunt ze [trouwens] op veel verschillende manieren eten en je kunt ook andere delen van de plant gebruiken. (31)

Na nog vijf recepten volgen enkele algemene opmerkingen over de knoflook:

[Knoflook als de universele remedie]

Als men knoflook gebruikt samen met vāta-verlagende middelen, kan hij buikzwellingen die door vāta worden veroorzaakt, laten verdwijnen. Als men knoflook vermengt met [hars van] de catechuboom²², kan dit mengsel huidaandoeningen zeer snel genezen. Als men knoflook mengt met [poeder van] de lampionplant²³, is hij een remedie tegen hoesten en astma. En men zegt dat knoflook met zoethout gemengd, goed is voor de stem. (38)

Als men knoflook gebruikt samen met verschillende soorten ingrediënten, geneest het verschillende soorten ziekten. Er is geen enkele beperking in het gebruik ervan, dus de recepten ervan kunnen ook door gezonde mensen worden gebruikt. (39)

[De medicinale waarde van knoflook]

Luister aandachtig, Suśruta, als in het kort de [goede] kwaliteiten van het gebruik van knoflook als een uitstekend tonicum besproken worden. (40)

Knoflook laat huidaandoeningen, gebrek aan eetlust, buiktumoren, hoesten, vermagering, vitiligo en zwakke spijsvertering verdwijnen. De plant geneest ziekten door verhoogde vāta, overvloedige menstruaties, koliekpijnen, tuberculose, darmaandoeningen, miltaandoeningen en aambeien. Hij is effectief bij eenzijdige verlamming, lage rugpijn, schadelijke micro-organismen, obstructies in de darmen en urinewegproblemen. En hij geneest vermoeidheid, rhinitis, reuma in armen of rug en epilepsie. (41)

[De effecten van het eten van knoflook]

Gelukkig is de man [die knoflook heeft gegeten]: zijn stem klinkt zo mooi als een fluit of een tamboer, zijn huid ziet er uit alsof hij bedekt is met het fijnste goud, hij is heel wijs en heeft een diep inzicht, zijn lichaam is goedgebouwd en vrij van rimpels etc. Al zijn zintuigen zijn goed ontwikkeld, ze werken goed samen en worden voortdurend scherper. Deze man kan honderd jaar leven in het bezit van een uitstekende spijsvertering en een onuitputtelijke viriliteit. (42)

[Afsluiting]

Ik heb hier het gebruik van knoflook uiteengezet zoals het in de oude tijden door de wijzen is gezien. [Men moet de plant op de juiste wijze gebruiken.] (43)

²² *Acacia catechu*.

²³ *Physalis flexuosa*.

Het deel over de knoflook is mijns inziens het meest interessante deel van dit manuscript. Waarom?

- De compositie van het verhaal is zonder meer fraai. Na de inleiding wordt de informatie over de knoflook ingebed in een gesprek tussen Suśruta en zijn gastheer, waardoor een raamvertelling (een verhaal in een verhaal) ontstaat. Het verhaal heeft daardoor een duidelijke kop en staart.
- De paradijselijke bergtop in de inleiding van het verhaal wordt heel beeldend beschreven. De vele bijvoeglijke naamwoorden en vergelijkingen die in deze verzen worden gebruikt, versterken dit beeldende karakter.
- De informatie over de knoflook wordt in een logische volgorde opgediend. Ze is bovendien duidelijk en afgerond. Er zijn geen storende herhalingen in de tekst.

De rest van de eerste tekst van het Bower-manuscript lijkt wat compositie, stijl en inhoud betreft in niets op de *Ode aan de knoflook*, evenmin als de andere delen van het boek. Het zou me daarom ook niet verbazen als deze *Ode* vroeger afzonderlijk, dus los van zijn vervolg, heeft gecirculeerd.

Voor de volledigheid geef ik ook nog enkele verzen uit het resterende gedeelte van tekst 1:

Als de spijsvertering zwak is of te actief is, zal een persoon sterven, tenzij hij een passende behandeling krijgt; wanneer hij onregelmatig is, trekt hij allerlei ziekten aan; als hij regelmatig is, leeft de mens lang op plezierige wijze. Daarom zal een wijze arts altijd bij alle ziekten eerst zijn behandeling richten op de goede regelmaat van de kracht van de spijsvertering, en daarna aandacht schenken aan het verlichten van de ziekte. (50-51)

Hij die een goed geheugen, gezondheid en kracht wenst, en een lang leven begeert, moet gebruik maken van het verse sap van de śa□khapu□pī²⁴, de brāhmī ma□□ūkapar□ī²⁵ en zoethout. Binnen een maand zal hij een goed geheugen hebben, en binnen binnen zes maanden zal hij in staat zijn vanuit zijn geheugen te reproduceren alles wat hij ooit gehoord heeft, al is het maar eenmaal, zonder haperen. Door het één jaar te gebruiken, zal hij duizend jaar leven; of tweehonderd jaar als hij het in beperkte mate gebruikt. En als hij het blijft gebruiken, zal hij niet verouderen. (52-54)

(Over de hoeveelheden en de herkomst van sommige ingrediënten; geen verband met de vorige verzen) (55-59)

Men moet mosterdolie samen met de schil van de granaatappel koken. Door hiermee in te wrijven kan men de oren vergroten, evenals de schaamlippen en de penis. (60)

²⁴ *Canscora decussata*. De letterlijke vertaling van dit woord is: *schelpenbloem*.

²⁵ *Hydrocotyle asiatica*. Meestal wordt alleen de naam ma□□ūkapar□ī (*kikkerblad*) gebruikt voor deze plant.

Tekst II (*Nāvanītaka*)

De tweede tekst is een soort *Formularium* (receptenboek) dat het gehele gebied van de interne geneeskunde beslaat. We treffen er o.m. recepten in aan om poeders, pillen, oliën en oogwaters te maken. Deels zijn deze recepten ook bekend uit andere medische werken. Zo zijn er circa 30 terug te voeren op Caraka (vóór de uitbreiding door Dīkṣhabala) en 15 op Bheṣa. Van een groot aantal recepten evenwel is de herkomst niet achterhaald.

Waarschijnlijk zijn ze ontleend aan andere belangrijke medische werken die in de tijd van ontstaan (ws. 2^e eeuw) gecirculeerd hebben, zoals die van de andere vier leerlingen van Ātreya. Als er een letterlijke overeenstemming is met de bron, dan wordt deze bron meestal niet vermeld. Als er in het recept een afwijking is t.o.v. bv. Caraka, dan geeft de auteur aan dat wat volgt rechtstreeks afkomstig is van Ātreya of van de Aśvin's. Ook Bṛhaspati, Agasti, Dhanvantari en Kaśyapa worden onder de bronnen vermeld.

Als we de inleiding mogen geloven, heeft het boek 16 hoofdstukken bevat. Er is evenwel een deel verloren gegaan. Het eindigt nu met het 28e folio, ergens midden in het 14e hoofdstuk. Bovendien missen er ook enkele folio's en tekstgedeelten in het overgeleverde deel. De tekst bestaat nu, in zijn gehavende staat, uit vijf en twintig bladen.

De naam van dit werk is volgens de inleiding van de tekst **Nāvanītaka**, dat *crème* of *verse boter* (het bovenste van de melk) betekent. Dat is een toepasselijke naam, gezien het feit dat de auteur het beste uit oudere medische teksten in zijn boek bijeen heeft willen brengen. De naam van dit werk, **Nāvanītaka**, wordt tot de 16e eeuw door diverse auteurs genoemd. Waarschijnlijk hebben er meerdere redacties van dit werk gecirculeerd. Na de 16^e eeuw vernemen we er niets meer van tot de tekst in het 6^e-eeuwse Bower-manuscript weer opduikt.

Om te beginnen de inleiding van dit interessante werk:

Groet aan de Tathāgata's!²⁶

Ik wil een handboek samenstellen met de naam **Nāvanītaka**, dat de belangrijkste formules bevat die in oude tijden door de grote wijzen (maharishi's) zijn opgesteld.

In dit boek zal uiteengezet worden wat goed is voor mannen en vrouwen die getroffen zijn door verschillende soorten ziekten en ook wat goed is voor kinderen.

Het zal een favoriet boek worden van die dokters die gesteld zijn op beknoptheid, maar dankzij de vele formules zal het ook welkom zijn bij degenen die gesteld zijn op dikke boeken.

Het **eerste** hoofdstuk zal formules voor poeders geven. Het **tweede** zal zich bezig houden met de verschillende soorten medicinale geklaarde boters. En het **derde** gaat over medicinale oliën.

Het **vierde** zal een divers hoofdstuk zijn dat formules geeft voor de behandeling van verschillende ziekten. Het **vijfde** zal formules voor klysmas geven, gevolgd door eentje (het **zesde**) over tonicums.

²⁶ Het woord tathāgata betekent 'hij die gaat op dezelfde wijze (als de Boeddha)'. Soms wordt ook de Boeddha zelf met dit woord aangeduid. Deze aanhef typeert dit boek al meteen als behorend tot een Boeddhistisch klooster.

Het **zevende** zal gaan over gruwels²⁷, het **achtste** over afrodisiaca, het **negende** over oogwaters en het **tiende** over haarverfproducten.

Het **elfde** zal zich bezig houden met de manieren waarop de chebulische myrobylaan²⁸ kan worden gebruikt. Het **twaalftde** zal gaan over bitumen²⁹. Het **dertiende** over de wortel van de *Plumbago*³⁰.

Het **veertiende** is bedoeld om de behandeling van kinderen te bespreken. In het **vijftiende** zal de behandeling van onvruchtbare vrouwen aan bod komen.

En in het **zestiende** de behandeling van vrouwen die (met kinderen) gezegend zijn. Deze zestien hoofdstukken zullen de **Nāvanītaka** vormen.

Het werk moet niet gegeven worden aan iemand die geen zoon heeft, of aan iemand die geen broer heeft. En het moet niet worden onderwezen aan iemand die geen leerlingen heeft.

Om een enigszins complete indruk te geven van dit interessante *Formularium* volgt hier een tekstgedeelte uit ieder hoofdstuk:

Hoofdstuk 1: Formules voor poeders

(X) *Het Vardhamānaka poeder*³¹

Neem witte suiker, bamboescheuten, lange peper, kardamom en kaneel in hoeveelheden die steeds verdubbeld worden, te beginnen met de laatstgenoemde en verpulver die³². Met honing en ghee kan daar een hoestsiroop van gemaakt worden. Of men kan het als een poeder gebruiken als medicijn tegen astma, hoest en slijm. Het is ook goed bij lijden aan ernstige pijn in de zijde, bij een slechte spijsvertering, een verlamde tong en verlies van eetlust.

Hoofdstuk 2: Formules voor medicinale ghee's

(XXX) *De Sārasvata geklaarde boter*³³

Neem de volgende tien ingrediënten: geitenmelk, gember, vacā³⁴, śigru³⁵, cherubische myrobalaan³⁶, lange peper, zwarte peper, pāṅhā³⁷, rotszout en ghee. Neem van de acht kruiden, d.w.z. van de gember tot en met het rotszout, ieder 48 gram³⁸ en kook deze in 768 ml. ghee³⁹, samen met viermaal die hoeveelheid aan melk.

Door het gebruik hiervan verbetert een man zijn geheugen en zijn intelligentie. Als men het drinkt, treedt meteen verbetering op als de zintuigen niet goed meer werken, bij stotteren en bij gevoelloosheid.

²⁷ Een *gruwel* is een afkooksel of fermentatieproduct van gekookte rijst of van een andere graansoort.

²⁸ *Terminalia chebula*, ook bekend onder de naam harītakī.

²⁹ Bekend onder de naam śilājī.

³⁰ *Plumbago zeylanica*, bekend onder de naam citraka.

³¹ Het woord vardhamāna betekent: *zich vermeerderende*. Dit verklaart meteen de naam van het poeder: 'hij die steeds meer van het volgende produkt nodig heeft'.

³² Men neemt dus 1 deel kaneel, 2 delen kardamoms, 4 delen lange peper, 8 delen bamboescheuten en 16 delen suiker.

³³ Deze formule wordt ook in andere teksten gevonden.

³⁴ *Acorus calamus*.

³⁵ *Moringa pterygosperma*.

³⁶ *Terminalia chebula*, ook bekend onder de naam harītakī.

³⁷ *Clypea hernandifolia*.

³⁸ Als hoeveelheid wordt aangegeven: *één pala*; dat is 48 gram.

³⁹ Als hoeveelheid wordt aangegeven: *één prastha*; dat is 768 ml.

Hoofdstuk 3: Formules voor medicinale oliën

(II) Een tweede Balā olie⁴⁰

Bereid een afkooksel van 4800 gram⁴¹ balā⁴² in 1536 ml.⁴³ olie samen met de pasta's van zoethout, meekrap, sandelhout, lotus, padmaka⁴⁴, de kruiden van de gandha-groep⁴⁵ en die van de jīvanīya-groep⁴⁶, samen met 24576 ml.⁴⁷ melk. Dit vormt een olie die geschikt is voor een koning. Deze olie geneest alle zenuwaandoeningen⁴⁸. Op dezelfde wijze kan men rāsnā⁴⁹, guṅṅī⁵⁰, zoethout en ook saḥacara⁵¹ gebruiken, waarnaar de oliën dan respectievelijk genoemd worden.

Hoofdstuk 4: Diverse formules

(Een van de) acht formules voor hoesten

Lange peper, emblische myrobalaan⁵², rozijnen, bamboescheuten, suiker, gebakken rijst, ghee en honing maken samen een hoestsiroop die de hoest geneest.

Hoofdstuk 5: Formules voor klysmas

(I) De aśvagandhā enema van de Aśvins.⁵³

Ik wil nu vervolgens een uitleg geven van een bereiding waardoor de kracht en de gezonde uitstraling worden bevorderd, waardoor de spieren groeien en de fysieke kracht toeneemt. Neem 1200 gram⁵⁴ van de wortels van aśvagandhā⁵⁵, snijd die in stukjes en laat ze koken in een pot. Als de vloeistof verminderd is tot een kwart van de oorspronkelijke hoeveelheid, neem het dan van het vuur, giet het af en schenk het in een ijzeren pot. Aan dit afkooksel zal een wijze dokter de volgende kruiden toevoegen: alle kruiden van de jīvanīya-groep⁵⁶ en poedersuiker; van honing, ghee en verpulverde lange peper elk 96 gram⁵⁷, en een beetje zout. Hij moet het geheel dan met een pollepel roeren. Daarna kan hij het overgieten in een gave blaas⁵⁸. Hij kan dit één, twee of drie keer voor een klysma gebruiken. Als de inhoud van het klysma weer naar buiten is gekomen, kan de patiënt een douche met warm

⁴⁰ Deze formule wordt niet in andere teksten aangetroffen.

⁴¹ Als hoeveelheid wordt aangegeven: *honderd (pala's)*; dat is honderdmaal 48 gram.

⁴² *Sida cordifolia*.

⁴³ Als hoeveelheid wordt aangegeven: *een halve āṅhaka*; dat is de helft van 3072 ml.

⁴⁴ *Cerasus puddum*.

⁴⁵ Dit zijn de aromatische kruiden kaneelbast, kaneelbladeren en kardamom.

⁴⁶ Dit is een groep van tien zoete kruiden.

⁴⁷ Als hoeveelheid wordt aangegeven: *twee droṅa's*; dat is tweemaal 12 liter en 288 ml.

⁴⁸ Deze worden door Vāta veroorzaakt.

⁴⁹ *Vanda roxburghii*.

⁵⁰ *Tinospora cordifolia*.

⁵¹ *Barleria cristata*.

⁵² *Emblica officinalis*, ook bekend onder de naam āmalakī of amla. In het Nederlands heet deze vrucht 'Indiase kruisbes'.

⁵³ Deze formule wordt niet in andere teksten aangetroffen. Het woord aśvin betekent: *paardenbezitter*. Er zijn twee goden die deze naam dragen. Zij worden als de dokters onder de goden beschouwd. Zij trekken samen op een gouden wagen (met geluk voor de mensen) vóór de ochtendschemering door de lucht. Er is ook een sterrenbeeld naar hen genoemd.

⁵⁴ Als hoeveelheid wordt aangegeven: *vijfentwintig pala's*; één *pala* is 48 gram.

⁵⁵ *Withania somnifera*.

⁵⁶ Dit is een groep van tien zoete kruiden.

⁵⁷ Als hoeveelheid wordt aangegeven: *één praṅṅta*; dat is 96 gram.

⁵⁸ De blaas van een dier werd gebruikt als zak voor de klysmavloeistof. Vandaar dat een klysma een basti (= blaas) wordt genoemd.

water nemen, waarna hij een maaltijd van gekookte rode rijst kan gebruiken met melk of met bouillon van het vlees van dieren van de jacht.

Hoofdstuk 6: Formules voor tonica

(XII) De kruiden *aśvagandhā*⁵⁹ en *payasyā*⁶⁰ kunnen gemengd worden en dan gedronken worden met melk. Als een zwak persoon dit gedurende één maand regelmatig neemt, dan zal hij sterk worden.

Hoofdstuk 7: Formules voor gruwels⁶¹

(II) Neem gedroogde gember, lange peper, *cavya*⁶², wortels van de *plumbago* en van lange peper, samen met rijst. Een gruwel die hiervan gemaakt is, geneest lichte buikpijn, bevordert de eetlust en verbetert de spijsvertering.

Hoofdstuk 8: Formules voor afrodisiaca

(IV) Een mengsel van sap van de *gokūuraka*⁶³, ghee en melk, zowel van een geit als van een koe, samen met 96 gram⁶⁴ honing stelt een man in staat twintig keer een zaadlozing te hebben.

Hoofdstuk 9: Formules voor oogwaters

(I) Neem vier delen schelp, twee delen robijnzwavel, één deel rotszout en een half deel zwarte peper. Dit is het medicijn dat in Videha⁶⁵ wordt gebruikt en dat als een mes ziekten vernietigt, in het bijzonder cataract, zowel nadat het geopereerd is als in het vroegere, glasachtige stadium, etterige afscheiding in de ogen en bloeddoorlopen ogen. De schelp moet verpulverd worden in koeienmelk, de robijnzwavel in geitenmelk, de zwarte peper in schapenmelk en het rotszout in mensenmelk.

Hoofdstuk 10: Formules voor haarverven

(V) Laat het haar eerst wassen met de chebulische en emblische myrobalanen⁶⁶. Maak dan een pasta van *alambuā*⁶⁷ en indigo⁶⁸. Verwarm deze en wrijf daar het hoofd mee in. Dan zal het haar niet grijs worden.

⁵⁹ *Withania somnifera*.

⁶⁰ *Gynandropsis pentaphylla*.

⁶¹ Een gruwel is een afkooksel of fermentatieproduct van gekookte rijst of een andere graansoort.

⁶² *Piper chaba*.

⁶³ *Tribulus terrestris*.

⁶⁴ Als hoeveelheid wordt aangegeven: *één pra□□ta*; dat is 96 gram.

⁶⁵ Een landstreek, beroemd om zijn medische kennis.

⁶⁶ De eerste is *Terminalia chebula*, ook bekend onder de naam *harītakī*. De tweede is *Emblica officinalis*, ook bekend onder de naam *āmalakī* of *amla*. In het Nederlands heet deze vrucht 'Indiase kruisbes'.

⁶⁷ *Sphaeranthus indicus*.

⁶⁸ Afkomstig van de *Indigofera tinctoria*.

Hoofdstuk 11: De instructies m.b.t. de chebulische myrobalaan⁶⁹, zoals door de Aśvin's⁷⁰ vastgelegd

We zullen nu doorgaan met de bespreking van de chebulische myrobalaan.

Terwijl Brahman eens rustig zat, spraken de twee Aśvin's tot hem: "Wat is de oorsprong van de chebulische myrobalaan en hoeveel soorten zegt men dat er bestaan? Hoeveel smaken bevat deze en hoeveel nasmaken? Wat zijn de namen en de kleuren en de kenmerken van iedere soort? Welke ziekten geneest dit middel en hoe zien die eruit? En welke ziekten kan het genezen samen met andere kruiden? Op deze vragen, zoals door ons gesteld, zouden wij graag van U een antwoord ontvangen."

Toen hij de woorden van de Aśvin's gehoord had, sprak Brahman als volgt: "De vragen die jullie mij hebben gesteld, zal ik succesievelijk beantwoorden, de een na de ander, zodat jullie de antwoorden volledig zullen begrijpen.

Er viel een druppel op de aarde toen Śakra (Indra) de nectar dronk. Uit die druppel is de meest voortreffelijke van de medicinale planten, de chebulische myrobalaan, ontstaan. Er zijn zeven soorten chebulische myrobalanen: vijayā, trivṛtā, rohinī, pūtanā, amṛtā, jīvantī en abhayā.

De vijayā ziet eruit als de bittermelon; de ronde is de rohinī, de pūtanā heeft een dikke pit en heeft weinig vruchtvlees; de amṛta heeft veel vruchtvlees; de jīvantī is goukleurig, de trivṛta is vijfhoekig en de abhayā is zwart. Aldus heeft Brahman dat lag geleden aan de wereld verklaard. Ik zal kort de divers smaken en krachten van deze chebulische myrobalanen beschrijven. Zij bezitten niet de smaak zout en zijn heel gezond. Omdat het geen zout bevat, is het een uitstekend middel. Omdat het de afvalproducten van het lichaam verwijdert, wordt het beschouwd als een bevorderaar van de gezondheid en een beschermer van het leven. Het brengt geluk, geneest snel, heel geneeskrachtig, altijd onschadelijk, aangenaam, gezondheid gevend en een goed geneesmiddel voor de armen, en voor de kinderen en ook voor hen die veel lijden. De chebulische myrobalaan (abhayā) is inderdaad een zegen voor de mensen en altijd nuttig in de medische praktijk.

De chebulische myrobalaan (abhayā), geelwortel, lange peper, en ook rotszout en kuṣtha⁷¹, gemengd met koeienurine, werkt als een purgeermiddel.

Hoofdstuk 12: Monografie over bitumen⁷²

We zullen nu starten met de bespreking van bitumen.

Bitumen is enigszins zuur, samentrekkend en scherp in de vertering. Het is niet erg heet en niet erg koud. En het is samengesteld uit vier metalen: goud, koper, zilver en ijzer. Als het volgens de voorschriften gebruikt wordt, werkt het als een tonicum, als een afrodisiacum en als een geneesmiddel.

Hoofdstuk 13: Monografie over de plumbago-plant⁷³

We zullen nu doorgaan met de bespreking van de plumbago-plant.

⁶⁹ *Terminalia chebula*, ook bekend onder de naam harītakī.

⁷⁰ Het woord aśvin betekent: *paardenbezitter*. Er zijn twee goden die deze naam dragen. Zij worden als de dokters onder de goden beschouwd. Zij trekken samen op een gouden wagen (met geluk voor de mensen) vóór de ochtendschemering door de lucht. Er is ook een sterrenbeeld naar hen genoemd.

⁷¹ *Saussurea lappa*.

⁷² Bekend onder de naam śilājīit.

⁷³ *Plumbago zeylanica*, bekend onder de naam citraka.

Dhanvantari⁷⁴, de grootste wijze, werd door Keśava⁷⁵ gevraagd: "Is er enig medicijn dat in staat is alle ziekten te genezen?" Toen Dhanvantari die vraag van Keśava hoorde, antwoordde hij: "Er is geen medicijn dat te vergelijken is met de plumbago-plant, zo zegt men. Weet ook dat er drie soorten zijn: zwart, wit en geel, respectievelijk beschouwd als de meest effectieve, de minst werkende en de middelmatige. Voor patiënten die lijden aan huidziekten, die een pathologische urine-afscheiding hebben, die last hebben van een opgezetten buik en voor mensen met vitiligo, is de zwarte variëteit in het bijzonder heel gunstig. Als een remedie tegen chronische diarree en aambeien, en als een medicijn tegen acute diarree, als een anti-verouderingsmiddel en een stimulant voor de intelligentie, wordt de witbloemige variëteit aangewezen. Van de gele variëteit wordt gezegd dat deze het intellect, de psychische gesteldheid en de spijsvertering stimuleert en verstoringen van het slijm geneest. Ze worden beschouwd als remedies tegen respectievelijk verstoringen van de lucht, de gal en het slijm. Maar inderdaad, als men ze in hun totaliteit bekijkt, kunnen ze gebruikt worden tegen alle kwalen.

Men moet ze plukken in de maanden Kārttika (okt./nov.)⁷⁶, Mārgaśīrṣā (nov./dec.)⁷⁷ of Āṣāḍha (juni/juli)⁷⁸. In Kārttika moet men de zwarte plukken, in Mārgaśīrṣā de witte en in Āṣāḍha de gele. Dit zijn de tijden om ze te verzamelen. (Men verzamelt ze) nadat men tot de goden gebeden heeft en de zegeningen van de Brahmanen heeft gevraagd, zoals dat behoort, en op een plaats waar geen begraafplaats is, waar geen sprake is van een onvruchtbare zoute bodem, niet op een mierenhoop en niet op heilige plaatsen ...⁷⁹

Hoofdstuk 14: Formules voor de behandeling van kinderziekten

De Kaśyapa-pillen.

(II) In geval van acute diarree bij kinderen moet de dokter het kind een pil geven. Hij geeft die pil in honing gemengd met rijstwater en die pil moet gemaakt zijn van het sap van Parūṣaka⁸⁰, suiker en honing.

(VI) In geval van stinkende diarree moet de dokter het kind een pil geven met wei of met tamarindesap.

(IX) In geval van buikkrampen moet de dokter het kind een pil geven die gemaakt is van varkensmest en rijstwater. En het kind moet dat innemen met een drankje van suiker en honing.

[Hoofdstuk 15 en 16 ontbreken]

⁷⁴ Dhanvantari is een mythologische figuur uit de godenwereld, die tot de mensenwereld zou zijn afgedaald als de arts Dividasā. Hij wordt ook wel 'de koning van Benares (= Varanasi)' genoemd. Hij zou, samen met Bharadvaja en Kāśyapa, zijn kennis van de god Indra hebben ontvangen.

⁷⁵ De betekenis van dit woord is 'de langharige'; meestal wordt Viṣṣā of Kṣṣā ermee aangeduid.

⁷⁶ De maand van half oktober tot half november.

⁷⁷ De maand van half november tot half december.

⁷⁸ De maand van half juni tot half juli.

⁷⁹ De tekst breekt hier af. Er is een volgend blad verloren gegaan met daarop de verzen 977-1011.

⁸⁰ *Grewia asiatica*.

Tekst III

De derde tekst, althans dat wat er van over is, is ook een receptenboek. Qua inhoud stemt het enigszins overeen met de eerste drie hoofdstukken van de tweede tekst, in die zin dat ook hier formules worden gegeven voor oliën, poeders, pillen, smeersels, hoestsiropen en een ghṛta⁸¹. Van enige overeenkomst is echter geen sprake. De formules die gegeven worden, zijn vrijwel allemaal oorspronkelijk. Ze komen niet in deel II voor, maar zijn ook niet bekend uit andere werken.

Een vermoeden mijnerzijds: Schrijver A heeft Nāvanītaka (deel II) overgeschreven, maar realiseerde zich dat hij zelf ook nog een aantal formules kende, die niet in het overgeschreven boek stonden. Hij is toen ook zijn eigen formules gaan opschrijven (afkomstig uit andere werken? van zijn guru geleerd? in de praktijk ontstaan?) en dat is deel III geworden.

Dit deel heeft naast het OM in de kantlijn geen specifieke aanhef. Het begint meteen met een olie-formule. Waarschijnlijk is de schrijver op een gegeven moment ziek geworden of dood gegaan, want de formules eindigen enigszins abrupt op het 4^e blad. Schrijver C, die blijkbaar wist dat A niet verder zou gaan, heeft daar toen zoiets onder gezet als: “Dit was het. Amen.”.

Als voorbeeld geef ik de formule van de eerste olie op blad 1 (de verzen 1-4):

(I) Een olie.⁸²

Neem 12 gram⁸³ van elk van de volgende ingrediënten: goed vermalen ... plumbagowortel⁸⁴, danti⁸⁵, oleanderwortel, guñja⁸⁶, lāṅgalakī⁸⁷, br̥hātī⁸⁸, suvarṇakapuṅpī⁸⁹, pīlu⁹⁰, gember, nāhika⁹¹ en ijzersulfaat.

Doe daar 192 ml.⁹² van het melkachtige sap van de arka⁹³ bij.

Voeg aan al deze ingrediënten in vier keer 768 ml.⁹⁴ olie toe en evenveel water en koeienurine ...

Dit is een remedie tegen ... ringworm, woekering van littekenweefsel en huidaandoeningen. Het is ook werkzaam bij katri-mālā⁹⁵, zweren door fistels, kwaadaardige zweren, aandoeningen die door vergif zijn veroorzaakt, en vergroting van de lymfeklieren.

⁸¹ Een ghṛta is een medicinale ghee.

⁸² Deze formule is niet uit andere bronnen bekend.

⁸³ Als hoeveelheid wordt aangegeven: 1 karṇā; dat is 12 gram.

⁸⁴ *Plumbago zeylanica*.

⁸⁵ *Baliospermum montanum*.

⁸⁶ *Abrus precatorius*.

⁸⁷ *Gloriosa superba*.

⁸⁸ *Solanum indicum*.

⁸⁹ *Cassia fistula*.

⁹⁰ *Salvadora persica*.

⁹¹ Dit is vermoedelijk de *Unguis odoratus*. De spelling nāhika zou dan Prakrit zijn voor nakhī.

⁹² Als hoeveelheid wordt hier aangegeven: één kuṅava; dat is 192 gram of ml.

⁹³ *Calotropis gigantea*.

⁹⁴ Als hoeveelheid wordt aangegeven: één prastha; dat is 768 gram of ml.

⁹⁵ Het is niet bekend welke ziekte hiermee wordt aangeduid.

De teksten IV en V

De teksten IV en V handelen beide over waarzeggerij met behulp van dobbelstenen.

- Tekst IV is vrijwel geheel overgeleverd, maar het slot ontbreekt.
- Tekst V is helaas maar circa een kwart bewaard, waaronder de inleiding. Deze tekst lijkt een versie te zijn van het bekende werk van de □□i Garga, Pāśaka-kevalī (*de goddelijke leer van de dobbelstenen*). Deze Garga is een oude astronoom die behoort tot de laatste periode van de Vedische literatuur.⁹⁶ Van zijn ‘manual’ zijn drie verschillende versies bekend die allemaal op één tekst terug moeten gaan. Die drie versies dateren allemaal van na ca. 400. De tekst in het Bower-manuscript lijkt zo oud, dat hij wel eens van de 2e eeuw zou kunnen dateren. En dan staat deze tekst misschien wel heel dichtbij de originele Garga-tekst!⁹⁷

De dobbelstenen zullen waarschijnlijk botjes van dieren geweest zijn (talus of astragalus: het sprongbeen van een geit of een schaap?), langwerpig met vier zijden, of noten van de bibhitaki-boom of de haritaki-boom⁹⁸. Ze hadden blijkbaar vier kanten, want alleen de cijfers 1, 2, 3 en 4 worden genoemd. De voorspellingen worden gedaan op basis van de cijfercombinaties. De voorspellende waarde van deze cijfercombinaties is door de goden via de rishi’s aan de mensen gegeven om er hun profijt mee te doen. Met name Rudra, Śiva, Vi□□u en de windgoden worden als ‘schenkers’ genoemd.

Naar wie ging je toe als je wilde weten wat de goden met je voor hadden? Hoewel er zeker een rol zal zijn weggelegd voor de brahmanen die de Veda’s hadden bestudeerd (en m.n. de astronomen/numerologen), wordt in tekst IV ook een groep tovenaressen genoemd, de zogenaamde māta□ga-vrouwen⁹⁹, die heel kundig waren in het voorspellen van de toekomst. Ze lijken een soort ‘heksen’-rol te hebben vervuld in het oude India.

Tijdens een bezoek aan een brahmaan die de kunst van het waarzeggen beheerste, of aan een waarzegster werden altijd eerst de goden aangeroepen (met de bedoeling ze gunstig te stemmen zodat ze de waarheid zouden laten zien). En daarna werden dan de dobbelstenen gegooid.

Ik geef eerst het begin van tekst IV:

Wees gegroet **nandirudreśvara** (= de gelukkige heer Rudra)!

Wees gegroet **ācārya’s** (= leraren)!

Wees gegroet **īśvara** (= de grote godheid, de grote ziel)!

Wees gegroet **mā□ibhadra** (= een prins van de Yaksha’s, die altijd bereid is mensen die in moeilijkheden verkeren te helpen)!

Wees gegroet alle **yak□a’s** (= spirituele wezens)!

Wees gegroet alle goden!

Wees gegroet **śiva!**

⁹⁶ Het is mogelijk dat deze astronoom Garga ook de auteur is van een van de hymnen van de Rig Veda (VI.47).

⁹⁷ Zie Hoernle, p. xciiiv-xciv.

⁹⁸ *Terminalia bellerica* of de *Terminalia chebula*.

⁹⁹ Het woord māta□ga betekent: *de vrijwillig gaande*. Het is de naam van de mythische moeder van het olifantenras, maar ook een naam voor een courtisane of prostituee.

Wees gegroet $\square a \square \square \bar{I}$ (= de goddelijke moeder, de vrouw van Śiva)¹⁰⁰!
 Wees gegroet **prajāpati** (= het werkzame aspect van Brahma, de heer der schepping)!
 Wees gegroet **rudra** (= stormengod)!
 Wees gegroet **vaiśrāva** $\square a$ (= Kubera, de god van de weelde)!
 Wees gegroet **marut's** (= windgoden)!
 Wees gegroet!

Laat de dobbelstenen vallen met het beoogde doel¹⁰¹! *Hili! Hili!*
 Laat ze vallen zoals dat past bij de vaardigheden van **Kumbhakāri**¹⁰², de **mātanga**-vrouw!
 Bij de waarheid van alle zieners, bij de waarheid van alle scholen, bij hun waarheid en waar zij in overeen stemmen, laat **Śiva** verklaren wat verloren is en wat bewaard is, rust en problemen, winst en verlies, overwinning en ondergang, svāhā¹⁰³!
 Bij de heilige **Nārāya** $\square a$ ¹⁰⁴, bij de beschermende godheid en bij de rishi's berust de waarheid van het orakel, de waarheid van de waarzeggerij. Laat de dobbelstenen openlijk vallen! Svāhā¹⁰⁵! Laat de waarheid gezien worden!
 De uitkomst van de magische formules en medicinale kruiden en voorspellingen (...) is ver verwijderd van de onwaarheid.
 Ter ere van de god Vi $\square \square u$.

[En dan begint de duiding van de dobbelstenen]

1. 444 Wees gegroet! **Janārdana**¹⁰⁶ is verheugd over u. U bent een uitstekend man. Al uw vijanden zullen gedood worden. Wat U zult wensen, dat zal gedaan worden.
2. Een **navikkī**: 333: U zult noch zorgen noch vermoeidheid ervaren. En evenmin zult u angsten hebben, geen grote en geen kleine.
3. Een **pa** $\square \square$ **abandha** (= **de kroning (met een tulband of tiara)**) : 222: Zelfs temidden van het volledige genot van alle wensen, kan iemands geluk bedreigd worden. Maar zodra dat gebeurt, kan God uw zorgen doen afnemen.
4. Een **kālaviddhi (zwarte verwonding)**: 111: Uw intelligentie is verkeerd bezig. (...) Wat u onderneemt zal geen vruchten voortbrengen.

En nu het begin van tekst V:

Ik groet **Janārdana**¹⁰⁷, de heer van de wereld, door wie de waarheid van deze waarzeggerij is verordend. Wat goddelijk is (...) dat wordt verklaard, zoals het is begrepen door goede mannen. Tekens op de palmen en het voorhoofd, het goede en slechte lot, leven en dood, kortweg alles wat mensen kan overkomen is hier verklaard door de **Maruts**¹⁰⁸. Deze bezwering is samengesteld door de

¹⁰⁰ Deze goddelijke moeder is een aspect van Durgā/Kali, die de kinderen beschermt en aan wie op de zesde dag na de bevalling geofferd moet worden.

¹⁰¹ Het doel is; de waarzeggerij.

¹⁰² Dit lijkt een eigennaam te zijn.

¹⁰³ De betekenis van dit woord is 'Moge er heil op rusten'. Het is vergelijkbaar met het christelijke 'Amen'.

¹⁰⁴ Met deze titel 'grote heer' wordt hier Vi $\square \square u$ bedoeld.

¹⁰⁵ De betekenis van dit woord is 'Moge er heil op rusten'. Het is vergelijkbaar met het christelijke 'Amen'.

¹⁰⁶ **Janārdana** (lett.: *hij die de mensen pijnigt*) is een van de vele namen van Vi $\square \square u$. Hij is de strenge rechter die de mensen naar de hel stuurt. Soms wordt hij ook aangeropen om voorspoed en redding te geven.

¹⁰⁷ Zie vorige noot.

¹⁰⁸ De **Maruts** zijn de windgoden, ook wel als de gelukbrengers beschouwd.

rishi's en is bedoeld om gebruikt te worden door hen die op de berg **Meru**¹⁰⁹ wonen. Daarom zijn de **Maruts** en anderen uitverkoren om deze bezwering te gebruiken. Hij gaat als volgt:

Oh, gij, zuivere, zuivere, vlekkeloze godin! Oh, godin! Dat wat waar is, dat wat goed is, laat dat zien aan ons. Het menselijk oog kan falen, het goddelijk oog zal zegevieren. Het menselijk oor kan falen, het goddelijk oor zal zegevieren. Het menselijke reukvermogen kan falen, het goddelijke reukvermogen zal zegevieren. De menselijke tong kan falen, de goddelijke tong zal zegevieren. Oh, gij, Mālī, draagster van de ketting, gij draagster van de ketting¹¹⁰! Svāhā¹¹¹!

En dan volgt hoe de cijfercombinaties geïnterpreteerd moeten worden.

De voorspellingen in de twee teksten zijn soms geheel verschillend. Als voorbeeld geef ik de interpretaties van de combinaties 414, 144 en 441 uit beide teksten (de toelichtingen in IV zijn vrijwel altijd korter dan die in V).

¹⁰⁹ De *Meru* (of *Kailash*) is de naam van de mythische berg die het centrum van het heelal vormt. De planeten cirkelen in een baan rond deze berg, die geheel uit goud en edelstenen bestaat. Op de top ervan woont Brahman en deze plek is een ontmoetingsplaats voor de goden. De vier belangrijkste rivieren (waaronder de Indus en de Ganges) ontspringen hier.

¹¹⁰ Met Mālī of Malinī wordt Durga (Kali) bedoeld, de vrouw van Śiva, die een ketting draagt van schedels. Zij is de heerseres over de kosmische wetten van het universum.

¹¹¹ De betekenis van dit woord is 'Moge er heil op rusten'. Het is vergelijkbaar met het christelijke 'Amen'.

Tekst IV

- 441 U bevindt zich in een comfortabele positie. Er is geen reden om bang te zijn. Ik zie ook een overwinning. U zult genieten van het samenzijn met vrouwen die bedreven zijn in de kunst der liefde. U hebt van geen enkele kant iets te vrezen.
- 144 Uw huidige positie is niet stabiel. Er is geen comfort en geen vooruitgang op het punt van vriendschappen, maar het zal beter worden, zelfs als U door de goden belemmerd wordt in uw activiteiten. Daar is geen twijfel aan.
- 414 Er is een strijd met de koning. Er wordt getornd aan de wetten en het gezag. Maar U hebt uw voordeel binnen. Daarom zult U zeker het recht en de orde respecteren.

Tekst V

- 441 Tweemaal vier en één – als de dobbelstenen zo gevallen zijn, dan zult U zeker vrienden verliezen en u zult moeilijkheden en grote problemen krijgen. En helaas de sterren hebben het niet goed met u voor. Noch de zaken van uw ouderlijk huis, noch die van uzelf zullen voorspoedig verlopen. En het zal ook niet goed gaan met dat wat u in uw hart koestert en waar u zich zorgen om maakt. Denk maar aan iets anders, want dat waar u mee bezig bent, wordt niet gerealiseerd. U zult vijf jaar lang in moeilijkheden verkeren en geen vreugde kennen. En dit zal voor u een teken zijn: er is een vlekje aan de onderkant van uw rug.
- 144 Als de één eerst komt en dan tweemaal vier, dan zult U in Uw zaken voorspoed bereiken en rijkdom. De familiegod, de god Maheśvara, de grote god¹¹², zal u gunstig gezind zijn. Eer en aanbid hem en onderhoud zijn diensten. Uw winst zal heel groot zijn; daar is geen twijfel over. En dit zal u een teken zijn: er is een zweep op uw billen. En in uw slaap zult u veel praten. (...)
- 414 Vier, één in het midden, vier aan het einde. (...) Datgene waaraan u denkt, kan inderdaad de vooruitgang bevorderen. Maar u respecteert uw vader en uw moeder niet, en uw vrienden en verwanten niet, en u aanbidt uw voorvaderen niet en Śiva niet, de godheid van uw gezin. Daarom zult u geen van de goede zaken waaraan u denkt, verwerven. Maar als Śiva gunstig wordt gestemd, zal hij u vrede geven en dat wat uw hart begeert.

¹¹² Een aanduiding voor Śiva.

De teksten VI en VII

De teksten VI en VII bevatten een bezwering tegen allerlei soorten onheil. Een van de vervelendste dingen die de mens kon overkomen in het oude India, was een slangenbeet. De toverformule dankt daar dan ook zijn naam aan. Hij wordt de grote mahā-māyūrī-vidyārājñī (de grote pauwen-koningin van de bezweringen)¹¹³ genoemd. Hij ontleent zijn naam ongetwijfeld aan het feit dat de pauw traditioneel de grote vijand van de slang is. Hij is een van de vijf grote bezweringen van de Boeddhisten (Pañca-rakṣā)¹¹⁴ en hij zou de mensheid zijn geschonken door Boeddha zelf. Overigens komen in de bezwering niet alleen de slangenbeten, maar ook allerlei andere soorten onheil aan de orde (droogte, ziekte etc.).

Deze sūtra komt in de Boeddhistische literatuur in een korte en een lange vorm voor. De lange zal in de 5^e of 6^e eeuw zijn ontstaan. Deze lange vorm vinden we in de 10^e of 11^e-eeuwse Pañca-rakṣā, maar ook al hier in het 6^e-eeuwse Bower-manuscript. In het BM zijn overigens maar twee (van de zeven) delen van deze bezwering opgenomen, namelijk deel 2 (waarin monnik Svāti door een slang gebeten wordt en weer geneest) en deel 3 waarin de Boeddha in een van zijn vroegere geboortes (als pauwenkoning) de bezwering in bezit krijgt. Deze twee vormen ook de kern van de bezwering in zijn uitgedijde vorm. De bezwering lijkt te zijn opgeschreven ten gunste van Yaśomitra, wiens naam uitdrukkelijk wordt genoemd.

Zoals gezegd zijn de Boeddhistische literatuur (in het Pāli) twee versies bekend van deze bezwering. Twee redacties van de korte versie lijken veel op het verhaal in het BM. In beide gevallen wordt een monnik gebeten en sterft (en dat is een verschil met het BM waar de monnik blijft leven). Als de gemeenschap dan treurt, wordt door de heilige gezegd: “Zorg dat je een goede vriendschap onderhoudt met de slangen (en de rest van de wereld), dan zullen ze je niet bijten”. Beide keren gaat het slechts om een paar verzen, en is het geheel veel korter dan hier.¹¹⁵

Tekst VI is compleet overgeleverd en is het best bewaarde deel van het manuscript. Van tekst VII bezitten we maar een klein stukje. In beide teksten wordt de naam genoemd van de vermoedelijke bezitter van het manuscript, de boeddhistische monnik Yaśomitra.

Opvallend is dat de betekenis van veel woorden in de toverformule niet te achterhalen is. Waarschijnlijk hebben zij uitsluitend een ritmische functie vervuld.

Hier volgt een deel van de inleiding van tekst VI:

Zo is het me verteld: Eens, heel lang geleden, bevond de Gezegende zich in Jetavana bij Śrāvastī¹¹⁶, in het park van Anāthapiṇḍaka¹¹⁷. In die tijd woonde

¹¹³ Het woord mayūra (m) of mayūrī (f) is de benaming van de *pauw*, die traditioneel als de grote vijand van de slang wordt gezien. Het woord māyūrī betekent: *van de pauw afkomstig*. Het woord mahā betekent: *groot*.

¹¹⁴ Meestal neemt hij daar de derde plaats in, maar soms ook de tweede of de vierde. Deze Pañca-rakṣā is overigens pas samengesteld in de 10^e of 11^e eeuw in Bengalen tijdens de Boeddhistische Pāla-dynastie.

¹¹⁵ Zie Hoernle, p. 234-235.

¹¹⁶ Jetavana betekent letterlijk: *het bos van Jeta of Jet*. Deze Jet was een prins die een heilig bos bezat in Śrāvastī, de plaats waar Boeddha rond 500 BC zijn leer heeft gepredikt.

¹¹⁷ De letterlijke betekenis van deze eigenaam, die volgens de overlevering toebehoorde aan een koopman, is: *hij die voedsel geeft aan de armen*. Hij wordt ook wel Anāthapiṇḍika of Anāthapiṇḍaka genoemd. Deze rijke koopman nodigde Boeddha Gautama en zijn monniken uit het regenseizoen (half juli – half september) bij hem door te brengen in zijn geboortestad Śrāvastī, het huidige dorp Sravasti ten noorden van de Ganges (ca

daar (...) een monnik die Śvāti heette, die (...) zich pas heel recent had onderworpen aan de regels en de discipline van de orde¹¹⁸.

Terwijl hij brandhout aan het kappen was voor het droge hete bad van de congregatie¹¹⁹, werd hij in de grote teen van zijn rechtersvoet gebeten door een grote zwarte slang (een cobra), die langs een andere kant van de houtstapels van deodār-hout¹²⁰ naar hem toe gekropen kwam. Hij viel uitgeput op de grond, er kwam schuim op zijn mond, zijn ogen rolden in zijn hoofd en hij verwondde zichzelf. De eerbiedwaardige Ānanda¹²¹, die de monnik Śvāti daar zag liggen, bewusteloos, door en door uitgeput, schuimbekkend en rollend met zijn ogen, vroeg aan de meester: "O Gezegende, hoe kan ik deze man genezen?"

Toen hij dit vroeg, sprak de Gezegende aldus tot de eerbiedwaardige Ānanda: "Gaaf, gij, oh Ānanda, en red de bedelmonnik Śvāti met het woord van de Tathāgata¹²², met die grote Māyūrī-bezwering, de koningin in het rijk van de toverkunst! Schenk hem veiligheid, zekerheid, (...) en leg een pleister op de wond, een pleister op de ader!

Bevrijd hem van de aanval door een Deva¹²³, van een aanval door een Nāga¹²⁴, van een aanval door een Asura¹²⁵, van een aanval door een Marut¹²⁶, (...) van slecht voedsel, van overgeven, van koorts (...) van elke soort koorts en van hoofdpijn (...) pijnen in de tanden, het hart, de zij, de rug, de buik (...) of ze nu hevig zijn of gering.

En na de inleiding volgt dan de echte bezwering:

Gezondheid 's nachts, gezondheid overdag, gezondheid in de namiddag,
Mogen alle Boeddha's mij gezondheid gedurende middernacht schenken!
Idi, vidi, hividi! Nide, ade, yade, dāgade!
Oh, gij, Hari-Vegudī, gij, stoffige Piśāchini, gij, stijgende en dalende geest!
Ele, mele, tile, kile, tile, mele, mile!
Timi, dumipe! I□□i, mi□□i!
Oh, gij, goed geformeerde en vlekkeloze! Huhu, huhu!
Oh, gij, met het paardengezicht, Kā□□i, Mahākālī, gij, met het slordige haar!
Kulu, kulu, vasphalu, kolu, kolu!
Dhosā-dumbā, do-dumbā, duma, dumba!
In het dal, op de berg!

100 km. van Ayodhya). Hij kocht daar een park van prins Jeta en bouwde daar huizen, paleizen, kloosters, bronnen en andere gebouwen op. Prins Jeta zelf bouwde nog een heel grote poort. De Boeddha heeft daar 19 regenseizoenen doorgebracht. Het is eeuwenlang een centrum van het boeddhisme gebleven en de ruïnes zijn vandaag de dag nog te bezichtigen. (zie Trainor, *Boeddhisme*, p. 100)

¹¹⁸ Hier wordt de Boeddhistische orde bedoeld.

¹¹⁹ Waarschijnlijk wordt hiermee een stoombad of een zweetcabine bedoeld.

¹²⁰ Met dit hout wordt waarschijnlijk het hout van de Himalayaceder (*Cedrus deodara*) bedoeld.

¹²¹ Het woord *ānanda* betekent 'gelukzalige' en vaak wordt er iemand mee aangeduid die in het Hindoeïsme, Boeddhisme of Jāinisme een zeker staat van volmaaktheid heeft bereikt. Het is hier de naam van een neef van de Boeddha, die zijn zorgzame assistent was gedurende de laatste 20 of 25 jaar van zijn leven. Volgens de verhalen heeft hij het 'nirvana' pas bereikt na Boeddha's dood.

¹²² Letterlijk betekent het woord *tathāgata* 'hij die gaat op dezelfde wijze (als Boeddha)'. Soms wordt ook de Boeddha zelf met dit woord aangeduid.

¹²³ Een *deva* is de algemene naam voor een godheid. Het is evenwel ook de naam van een soort epileptische aanval waarbij iemand een heel sereen uiterlijk heeft.

¹²⁴ Een *nāga* is een slang, een slangendemon of een slangenmens. Deze demon kan je ook 'grijpen' en een epileptische aanval veroorzaken.

¹²⁵ Met een asura wordt ook een demon aangeduid.

¹²⁶ Ook de Marut's (de windgoden) blijken in staat de mens in hun greep te krijgen.

Hiśu, hili, hi. Mili, mili, tili, tili!
 Chulu, chulu, mulu, mulu, mulu, mulu, mulu, mulu, mulu!
 Huhu, huhu, huhu, huhu, huhu!
 Abā, babā, babā, babā, babā!
 Jala, jala, jala, jala! Duma
 Mogen de godinnen van het gerommel, van de donder, van de regen, van het
 bliksemen, van het vallen, van het rijp worden, van het zich toeëigenen, van
 de golvende beweging, van de vreugde en van de versiering mij voorspoed
 geven¹²⁷. Moge de Godheid regen zenden overal tot de grenzen van mijn
 grondgebied!
 Ili kisi! Svāhā¹²⁸!
 Ik onderhoud een vriendschappelijke relatie met Dhītarāra¹²⁹ en zijn
 soortgenoten, (...)

Er volgt nu een lange lijst van al die wezens waarmee de spreker een vriendschappelijke relatie onderhoudt. Dat zijn de 48 slangen en slangenkoningen, levend in het water, op de aarde, in de lucht of op de berg Meru (om de verborgen schatten te bewaken). En dat zijn vele andere wezens: ze kunnen één of twee hoofden hebben, en geen, twee, vier of heel veel poten hebben.

En dan eindigt de bezwering met:

Ik wens alle wezens toe dat ze gelukkig zijn, dat ze van een goede gezondheid genieten; dat ze plezier ervaren en dat niemand zonden begaat.
 Als uiting van een vriendelijke geest geef ik deze remedie tegen gif, en daarmee veiligheid en bijstand en bescherming.

Hierna eindigt tekst VI met:

Eerbied aan de Alwetende, eerbied aan de Kennis!
 Eerbied aan de Vrijgemaakte, eerbied aan de Bevrijding!
 Eerbied aan de Vredelievende, eerbied aan de Vrede!
 Eerbied aan de Verloste, eerbied aan de Verlossing!
 Eerbied aan de principes van kwaad en goed, die uiteengezet zijn door
 Brahma; laten zij het welzijn van Yaśomitra¹³⁰ waarborgen! Svāhā¹³¹!
 Mogen zij hem redden van alle angsten, alle problemen, alle verleidingen en
 verlokkingen, alle koortsen, alle ziekten, alle toevallen, alle vergiften!

Tot slot ook nog een klein fragment van de zeer fragmentarisch overgeleverde tekst VII:

¹²⁷ De lijst van godinnen (de verschillende fasen van Śiva's vrouw, de godin Durgā/Pārvatī/Umā) lijkt op de beschrijving van een onweersbui en zijn gevolgen voor de groei van het gewas in de zomer.

¹²⁸ De betekenis van dit woord is 'Moge er heil op rusten'. Het is vergelijkbaar met het christelijke 'Amen'.

¹²⁹ Dit is de naam van een machtige koning der slangen.

¹³⁰ De vermoedelijke eigenaar van het manuscript. De naam *yaśas-mitra* > *yaśomitra* betekent: *knappe of beroemde vriend*.

In een van de verhalen die over Boeddha Gautama de ronde doen, ontmoet hij in het bos een rijke jongeman. Hij is helemaal in de war: hij heeft nl. bij het zien van slapende vrouwen, een weerzin gekregen tegen het rijke leven dat hij lijdt. Hij heeft een gesprek met Boeddha. Zijn vader komt hem zoeken, maar Boeddha zorgt ervoor dat de vader de zoon niet kan zien. Dan onderwijst hij de vader in zijn leer. Daardoor wordt de zoon een gelovige, een *arhat* (*waardige*). De vader nodigt vervolgens Boeddha en Yaśas, zijn zoon, uit in zijn huis, en vader en moeder worden lekenvolgelingen (*upasaka* en *upasika*) van Boeddha.

¹³¹ De betekenis van dit woord is 'Moge er heil op rusten'. Het is vergelijkbaar met het christelijke 'Amen'.

Wees gegroet, gezegende Boeddha (...)

Oh, Ānanda, met deze beroemde Māyūrī-bezwering, die de koningin is van de toverkunst en die geopenbaard is door Tathāgata, zal ik invloed uitoefenen op de veiligheid van Yaśomitra, op zijn beveiliging, verdediging, genezing, bescherming, vermindering van klachten en herstel, bescherming tegen gevaar, als hij door koorts overvallen wordt; en ook zal ik zorgen voor een remedie voor ieder soort gif en voor de vernietiging van elke gifsoort. Moge hij leven (...)

Maaïke Mulder

Bergen 31 januari 2007.